

Oponentský posudek disertační práce

Název disertační práce: Media jako prostor k poznávání světa

Jméno doktoranda: MgA. Jana Kuklová

Oponent: doc. PhDr. Nikolaj Demjančuk, CSc.

Aktuálnost tématu. Předložená práce se věnuje aktuálnímu tématu kulturního, společenského a mediálního života posledních desetiletí. Bohatství, rozvětvenost, „agresivita“ a různorodost dynamicky se rozvíjejících médií klade mnoho otázek, jejichž zodpovězení je aktuální pro mediální, vzdělávací i výchovnou sféru současné společnosti. Tématu jsou věnovány četné publikace u nás i v zahraničí. Je však třeba ocenit otevření problematiky médií v rámci disertační práce v oboru filosofie. Autorka pracuje vesměs s českou literaturou. Práce zahraničních autorů používá v českých překladech (výjimkou je několik internetových zdrojů).

Zvolené téma nabízelo širokou škálu možností pro originální badatelskou práci. Volba badatelského prostoru zavazovala k provedení náročné teoretické práce. Úkol to není jednoduchý, pokud vezmeme v potaz, že tématu je věnována rozsáhlá filosofická, psychologická, sociologická i mediální literatura. Bylo zapotřebí provést volbu a odůvodnit jaké dílčí problémy a otázky bude práce analyzovat. Práce bohužel nemá tradiční úvod, v němž by autorka explicitně formulovala záměry své práce a zvolené metodologické postupy. Pokusíme proto vystopovat, kam směřuje a jak hodlá stanovené cíle naplnit. Řekneme to slovy autorky: „Záměrem předkládaného textu je pokusit se připravit takovou koncepci média, jež by ukázala možnosti promyšlení, které vyváží porozumění médiu z běžného diskurzu (...) a otevřou ho pro nový náhled“ (s. 10). „Práce se především snaží postulovat médium jakožto epistemologický nástroj, jenž specifickým způsobem vychází z techniky“ (s. 11). „Cílem práce není médium definovat, ale promýšlet způsoby, kterými je mu rozuměno a tím dojít k novým možnostem chápání médií, k novým možnostem zacházení s nimi. Tomu odpovídá i naše předběžně nastínění charakteristiky, kterou přibližujeme způsob, jímž je možné do problematiky média jako aparátu vkročit“ (s. 35).

Teoretické uchopení tématu je zdařilé. První část práce *Médium primárně není nástrojem k dialogu* (s. 9-49) velmi široce vymezuje teoretická východiska: filosofická, sociologická, mediální. Směřuje k tomu, aby všestranně odůvodnila potřebu nového pohledu na mediální sféru. Vědomí závažnosti připravovaného obratu vede autorku k co možná nejvšestrannějšímu jeho založení. Opírá se přitom o dílo M. Heideggera, Z. Baumana, M. McLuhana, J. Weizenbauma, S. Lema, J. Kelemena a dalších.

Druhá část práce *Rozvinutí Flusserovy koncepce aparátu s ohledem na médium* interpretuje a rozvíjí s přihlédnutím k formulovaným otázkám originální filosofickou koncepcí V. Flussera. To umožňuje autorce formulovat závažná stanoviska pro hodnocení současné mediální sféry, její povahy, sociálních rolí, úlohy při poznávání světa. Média parcelují celistvou povahu skutečnosti, podílejí se na ztracení smyslu reality, její identity a autenticity. Média dlouhodobě vystupují jako nástroj prosazování vnějších systémů a struktur,

kteřé si člověka podmaňují, podřizují, modelují, degradují do roviny předmětu. Technologie médií dlouhodobě a soustavně proměňuje člověka. Je velmi obtížné a nesnadné se zbavit diktátu technologických svou povahou mediálních struktur, ale je třeba o to usilovat. Autorka odůvodňuje cestu k osvobození jedince. Spatřuje ji v nalezení autentického bytí – objevení sebe sama jako jediného bytí, které je schopno překonat omezující roli mediálního technologického prostoru a obnovení autentického bytí jedince i komunity.

Třetí část práce *Konstituce média jako aparátu* (s. 80-110) aplikuje autorčinu interpretaci koncepce V. Flussera na analýzu několika klíčových pro filosofické uchopení komunikace pojmů: vrstvy média, technický prostor, pohyb média aj.

Práce obsahuje doplněk Poznámky a úvahy (s. 111-142), který aplikuje autorčinu interpretaci médií na výklad pedagogických a výchovně aktuálních otázek: autistického modu pobývání, interpretace významu televizní tváře, zprávy masového média, duchovní situace současného žáka.

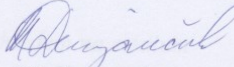
Původnost práce se projevuje v tom, že autorka důsledně pracuje v diskursu filosofického myšlení. Prokazuje dobrou znalost soudobé filosofické tradice s přesahy do oblasti filosofické reflexe problematiky mediální kultury v psychologické, sociologické a mediální literatuře. Způsob vedení analýzy a autorčiny interpretace zakládají původnost textu předloženého k posouzení.

Struktura práce odpovídá jejím cílům a záměrům. Druhá část práce je propracovaná velmi pečlivě, je promyšlená, rozebírané problémy a jejich řešení jsou přehledná a odůvodněná. První částí práce, která tvoří polovinu hlavní části textu, chybí podle mého názoru propracovanost, jsou zde četná opakování. Přejichod k jednotlivým kapitolám první části a logiku výkladu lze tušit, ale v samotném textu postrádám dostatečné odůvodnění.

Formální stránka předloženého textu je velmi problematická. Jsou zde četné překlepy (vynechaná nebo přehozená písmena), což v několika případech komplikuje porozumění textu. Autorka zvolila jako formu uvedení citací – kurzívu. V několika případech u textu uvedeného kurzívou chybí odkaz (s. 22, 62, 65, 71, 72, 112, 134,). U několika citací chybí stránka (autorka si zde poznamenala – dohledat s. 22, 33, 37, 43, 117). Práce je psána esejistickou formou při dodržování požadavků kladených na odborný text.

Přes uvedené připomínky práce splňuje základní kritéria kladená na tento typ kvalifikačních prací, proto ji doporučuji k obhajobě.

Plzeň, 29. července 2015

Nikolaj Demjančuk